پێوەندی بنەماڵەی خادم السجادە لەگەڵ
هەریەک لە مەولانا خالید و نالی و حاجی دا

پ. د. عوسمان دەشتی
(زانکۆی کۆیە – فاکەڵتی پەروەردە/ بەشی زمانی کوردی)
(٢- ٢)

گەڕانەوە بۆ بنەماڵەی خادم السجادە لە کۆیە

ئەو بەرماڵە پیرۆزەی پێغەمبەری مەزن (د.خ) تا چارەگی کۆتایی سەدەی هەژدە لە کۆیە و لەلای بنەماڵەی خادم السجادە ماوەتەوە. جارێکیان لە سەردەمی ژیانی مەلا سەعددا و بە فەرمانی سوڵتان عەبدولمەجید (١٨٢٣ تا ١٨٦١ز حوکمڕانی کردووە) بەرماڵەکە براوەتە ئیستەنبوڵ و دواتر بە هەوڵ و تەقەللای مەلا سەعد گەڕێنراوەتەوە. لە سەردەمی حاجی ئەمینەفەندی کوڕەزای مەلا سەعددا لە کەرکووک (١٨٤٥- ١٩١٣ز) بۆ جاری دووەم بە فەرمانی سوڵتان عەبدولحەمید (١٨٧٦ بۆ ١٩١٨ز حوکمڕانی کردووە)، بەرماڵەکە دەبرێتەوە بۆ ئیستەنبوڵ، بەڵام دووبارە دەگەڕێنرێتەوە بۆ کەرکووک و ئەم سەفەرەیان بە فەرمانی سوڵتان، نزرگە و مەزارێکیشی بۆ دروست دەکرێت لە پاڵ مزگەوتێکدا لە گەڕەکی (بلاغ)ی شاری کەرکووک، هەروەها مووچە و بەراتێکیش بۆ بەڕێوەبردنی مەزارەکە تەرخان دەکرێت (جاف، ٢٠٢٣، ١٢٨).

دوور نییە مەسەلەی پەرت بوونی بنەماڵەی خادم السجادە و گوێزانەوەی بەشێکی ئەو بنەماڵەیە بۆ کەرکووک و جێگیربوونیان لەوێ، لەدوای کۆچی دوایی مەلا سەعددا، پێوەندی بەو کێشە و گرفتانەوە بووبێت، کە لە نێوان دەسەڵاتداران لە بەغدا و لە ئیستەنبوڵ و مەلا سەعد و کوڕەکانییەوە دروست بووبێت، ئەویش هەر لە پای ئەو بەرماڵە پیرۆزەوە بووە کە دەسەڵاتداران چاویان تێ بڕیوە بیخەنە ژێر چنگ و دەسەڵاتی خۆیان تا لە ئاکامیشدا هەر وا دەرچوو. لێرەدا سەرجەلەی بنەماڵەی خادم السجادە، لە مەلا سەعدەوە بۆ خوارەوە بەپێی بەڵگە و دۆکیومێنتەکانی بەردەست دەخەینە ڕوو:

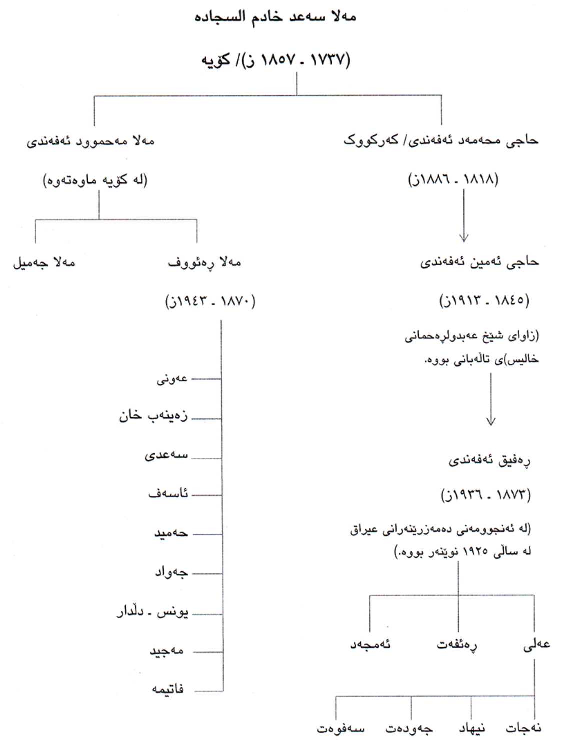

حاجی و بنەماڵەی خادم السجادە

مەلا سەعدی خادم السجادە دوو ژنی هەبووە، ژنە گەورەکەی تەنیا کچێکی دەبێت بە ناوی (زەینەب)، وەک لە بەراییدا باسمان کردووە، زەینەب خان شوو بە حەزرەتی نالی دەکات و دەبێت بە هاوڕێی سەفەریشی بۆ وڵاتی حیجاز. ژنی دووەم و بچووکەکەی مەلا سەعد، خوشکی (فاتێ – فاتیمە)ی دایکی حاجی قادر بووە، واتە مەلا سەعدی خادم السجادە و مەلا ئەحمەدی باوکی حاجی قادر (ئاوەڵزاوا- هەڤلنگ)بوون، یان بە دەربڕینێکی دیکە مەلا سەعد مێردی پووری حاجی قادر بووە. دیارە کە حاجی هاتووەتە کۆیە حەتمەن لە مزگەوتی خادم السجادە و لەلای مەلا سەعد خوێندوویەتی، کەواتە ئەم سێ کوچکەیە (مەولانا- نالی- حاجی) هەم شاگرد و فەقێی مەلا سەعد بوون، هەم پێوەندی خزمایەتی لە نێوانیاندا هەبووە، بەڵام ئایا ئەم سێ کوچکەی زەمان و ڕۆژگارە، ئەم سێ کەڵە مرۆڤە شاعیر و زانا و ناودارە، ئەم سێ ئەستێرە پڕشنگدارەی ئاسمانی ئەدەب و ئایین و زانست لە کوردستاندا، دەشێت لە یەک کات و سەردەمدا لە دەوری کوانووی زانستی خادم السجادەدا لە کۆیە کۆ بووبنەوە و بۆ پەروەردە و فێربوون چۆکیان دادابێتەوە؟

ڕەنگە بەهۆی فەرق و جیاوازی تەمەن و بارودۆخی ڕۆژگار هەریەکەیان لە کات و سەردەمێکدا لە کۆیە بووبن و درێژەیان بە خوێندن و فەقێیەتی دابێت، بەڵام ئەگەری کۆبوونەوە و هامشۆ و هەڵسوکەوتیان لە تەک یەکتر، وەک سێ خزم و سێ هاوڕێ خوێندکاری ماڵی خادم السجادە و سێ کەسایەتی دیار و بەرجەستەی ئەو سەردەمە ڕێگا لە بەردەم ئاشنایەتی و دۆستایەتی ئەم زاتانە بە کراوەیی دەهێڵێتەوە. لەگەڵ ئەوەشدا بە شێوەیەکی گردەبڕ ئەمە نازانرێت، بەڵام ڕوونە حاجی هەمیشە پێیەکی لە سلێمانی بووە و لە کۆڕ و کۆبوونەوەی شاعیراندا کەسایەتییەکی بەرجەستە و ناسراو بووە. وەک چۆن بۆچوونی واش هەیە دەڵێت حاجی و نالی لە ئیستەنبوڵ یەکیان گرتووەتەوە و یەکتریان بینیوە، (حەسەن، ٢٠١٢، ١٥٥)، بەڵام لە بارەی مەولاناوە دەنگوباسێکی ئەوتۆ لە ئارادا نییە.

ئەوجا هەر لەو درێژەی ئەو پێوەندی خزمایەتییەی لە نێوان حاجی و مەلا سەعدی خادم السجادەدا هەبووە، مەلا ڕەئووفەفەندی کوڕی مەلا مەحموودەفەندی، کە دەکاتە نەوەی مەلا سەعد، (زەهوە خان)ی کچی (خورشید ئەفەندی/ ١٨٥٩ – ؟) خواستووە، ئەم خورشیدەفەندییەش کوڕی محەمەد

سەعیدەفەندی و ئامۆزای حاجی قادریش بووە، کەوابێ خزمایەتی حاجی لەگەڵ بنەماڵەی خادم السجادە لە دوو سەرەوە بووە، ئەگەرچی لە ڕێگەی ژن و ژنخوازیشەوە بووبێت. لەم نەخشەیەشدا ئەم مەسەلەیە ڕوون کراوەتەوە:

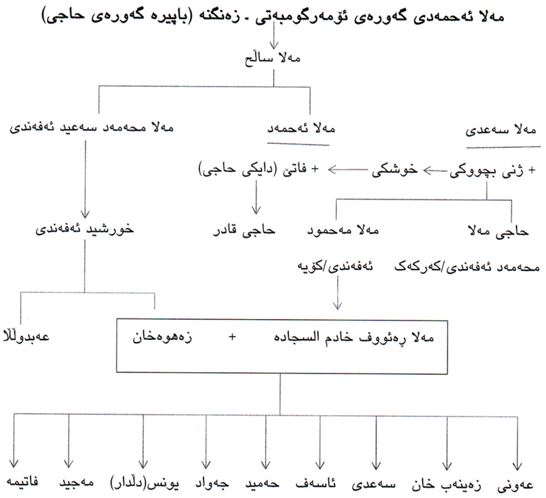

لەمەڕ پێوەندی خزمایەتی نێوان حاجی وماڵی خادم السجادە دوو بەڵگەی مێژوویی بەردەستن، یەکەمیان ئەوەیە (دڵدار) لە یاداشتەکانیدا نووسیویەتی و دەڵێت؛ ((من ناوم یوونس ڕەئووفە کوڕی مەلا مەحموودی کوڕی مەلا سەعدیم لە بنەماڵەی خادم السجادەین، ... دایکم ناوی زەهوەی کچی خورشیدەفەندییە، فامیلیای دایکم عالم زادەن، لە زەهاوەوە هاتوونەتە قەراغ زێی کۆیە و ئیسکانیان کردووە تا حاجی قادری کۆیی مەشهوور لەم فامیلیایەیە)) (عەلائەددین، ٢٠١٩، ٢٩).

بەڵگەی دووەمیش دیدارێکە لەگەڵ هونەرمەندی گەورە (تاهیر تۆفیق) کە لە گۆڤاری (کەکۆن) دا بڵاوکراوەتەوە. مامۆستا تاهیر باسی ڕۆژگاری سەرەتای خوێندن و فەقێیەتی خۆی دەکات و دەڵێت: ((لە مەرحەلەی فەقێیەتیم لە سێ شوێنم خوێندووە: (مزگەوتی گەورە، مزگەوتی خادم السجادە، مزگەوتی مەلای ڕەش)، لە مزگەوتی مەلای ڕەش سیپارە (ئەلف و بێ) م خوێند، لە مزگەوتی گەورەش قورئانم خوێند و لە مزگەوتی (خادم السجادە)ش (گوڵستان و بۆستان) و هەندێکم (حافزی شیرازی) خوێندووە لەگەڵ نالی و حاجی قادر. نالی و حاجی قادر هەر خزمی ماڵی خادم السجادە بوون، هەر بۆیە هەر فەقێیەک لەوێی خوێندبا، نالی و حاجی قادریان فەرز دەکردە سەری، وەک دەرسی قورئانی بە فەقێیانیان دەخوێند، بەڵام ئەو زەختە لە مزگەوتەکانی دیدا نەبوون)) (کرمانج، ٢٠٢١، ٦٧).

دیارە مەبەستی بەرودوای ئێمە لەم باسوخواسەدا تیشک خستنە سەر لایەنێکی ئەم بنەماڵە و ئەم کەسایەتییانەیە، ئەویش پێوەندی و خزمایەتی نێوانیان، وەک لە ناوونیشانی باسەکەدا هاتووە، کە ئەمەش چەمکێکی بچووکە لە پایە و مەقامی زانستی و ئایینی، تەنانەت ئەدەبی و ڕووناکبیریشیان، کە هەم لە کوردستان و عیراق و هەم لە وڵاتانی دەوروبەریشدا دەنگی داوەتەوە. حاجی نەمر گوتوویەتی:

هەروەکو شارانی تر کەس ئاشنای کۆیێ نەبوو

شوهرەتی ئەبیاتی من خەڵکی لەسەر کۆکردەوە

بەڵام کۆیە لە سەردەمی بنەماڵەی خادم السجادە، بەتایبەتیش مەلا سەعدا ڕۆژگارێکی زێڕینی تێپەڕاندووە. ئێمە لەسەر زاری کەسانی وەک مامۆستای مودەڕیس و شێخ محەمەدی خاڵ و (تاهیر تۆفیق)دا دەگێڕینەوە کە گوتوویانە

کۆیە لەسەردەمی مەلا سەعدی خادم السجادەدا شوێنی زانکۆی ئەزهەری لە کوردستان گرتبووەوە، یان چۆن تاهیر تۆفیق دەڵێت: ((ئەو عائیلە و بنەماڵەیە کۆڵەگەی حەزارەتی کوردین، هەر هەموویان لە باب و باپیران عەللامە و زانا و موفەکیر بووینە، حاجی قادر و نالی و مەولانا خالیدی نەقشبەندی لەوانە بووینە، برۆ تەحقیقیان لەسەر بکە دەزانی ئەوانە کێنە!)) (کرمانج، ٢٠٢١، ٦٩)

مەلا سەعد شاعیریکی گەورەی عەسری خۆیشی بووە، بە زمانی فارسی و تورکی و عەرەبی و کوردی شیعری نووسیوە، بەڵام مخابن هەم کتێبخانە و هەم بەشێکی زۆر لە کتێب و دانراو و شوێنەوارەکانی ئەو بنەماڵەیە لەگەڵ ڕووداوەکانی زەمانەدا لەناوچوون و فەوتاون، کە ئەویش چیرۆکێکی تراژیدی خۆی هەیە. (غەمبار، ٢٠٢١، ٧٢). تا ئەوەی دەگوترێت دیوانی دەسخەتی نالی و حاجی و شاعیرانی تریش لە کتێبخانەکەی ئەو بنەماڵەیەدا هەبوون. چاپی یەکەمی دیوانی حاجی قادر، کە لە ساڵی (١٩٢٥ز) داو لەلایەن عەبدولڕەحمان سەعیدەوە بە ناوونیشانی (کۆمەڵە شیعری حاجی قادری کۆیی) لە بەغدا چاپ و بڵاوکراوەتەوە لەسەر ئەو دیوانە دەستخەتە ئامادەکراوە کە لە کتێبخانەی بنەماڵەی خادم السجادەدا هەبووە.

شیعریش وەک بەڵگەنامە قسەی خۆی دەکات

شیعر و مێژوو دوو ژانری جیاوازن، بەهۆی زاڵبوونی ڕەگەزی ئەندێشە و خەیاڵ لە شیعردا زۆر کەڕەت لە واقیع و لە ڕاستی زۆر دوور دەکەوێتەوە، بەڵام ئەمە ڕێگر نابێت لەبەردەم ئەوەی کە تێکستی ئەدەبیش، بەتایبەتیش تێکستی شیعری وەک بەڵگەنامەیەکی مێژوویی سوودی لێ وەربگیرێت و لە خزمەت لیکۆڵینەوەی زانستی مێژوودا بێت. بەو هۆیەی بەشێک لە ڕاستییەکان و ڕووداوەکانی تێدا ڕەنگ دەدەنەوە. حاجی لە ئاست گەورەیی و شانوشەوکەتی مەلا سەعدی خادم السجادەدا گوتوویەتی:

ئەی عوتارید لە دەرت خادیمی سەججادە بە شان
وەی لە کۆیی فوسەحادا قەڵەمت سنجقەشان
حاجی، قادر نییە بەیتێکی وەکوو ئێوە بڵێ
ئەسپی کۆن زەحمەتە دەرچێ لەگەڵ ئاهوڕەوشان

(میران شارەزا، ١٩٨٦، ٦٧)

عوتارید ئەو ئەستێرە بچووک و ڕووناکەی دەوری خۆرە کە بە بەڕێوەبەری گەردوون دەناسرێت و لە ئەفسانەکاندا ڕەمزی ژیری و داناییە. حاجی دەڵێت؛ عوتارید بە هەموو دانایی و ژیری و شانوشەوکەتییەوە، وەک خزمەتکارێک لە دەرگای تۆوە وەستاوە، تۆیەک کە بەرماڵ لە کۆڵی حەزرەتی پێغەمبەری (د.خ). ئەوە قەڵەمی ئێوەیە لە کۆڕی دانایان و ڕەوانگۆیاندا لە چەشنی ئاڵا دەدرەوشێتەوە. بێ شک لە توانایی کەسێکی وەک (حاجی) دا نییە، تاقە بەیتێکی وەک ئێوە بڵێت، ئاخر ئەسپی پیرۆنە و بە ساڵاچوو، لە ڕەوت و ڕۆیین و بەزیندا کوا لەگەڵ ئاسک ئاساکاندا دەردەچێت. مەلا ڕەئووف خادم السجادە لە پارچەیەکی چەند دێڕیدا کۆبەندی هەموو سەرەداوەکانی هێناوەتەوە و بەیەکەوەی گرێی داونەتەوە. بەم کارە زۆربەی کێشە و بیر و بۆچوونەکانی یەکلاکردووەتەوە. ئەم چەند دێڕەی مەلا ڕەئووف بووەتە ئاوێنەیەکی باڵانما و هەموو ئەو ڕاستییانە لەخۆ دەگرێت کە لەم وتارەدا گەنگەشەمان لەبارەیانەوە کردووە؛

لە جوابی مەلەکدا دەڵێم، من عەبدێکی کورد زوبانم
هەزار هێندەم لێڕابخوڕن، غەیری ئەوە هیچ نازانم

تەوەلودم لە كۆیە بووە، كوردستانە مەفتەنی من
پیر میكائیل جەددی منە و دەڵێن لە ئاڵی عوسمانم
عەللامە سەعدی باپیرم، بنعامی حاجی نالی بوو
هەم كیژی خۆیشی پێی دابوو، هەر ئەوەندەی لێ دەزانم
مەولانا خالید قەدەمێك لە نالی دوورتر بوو لێمان
خزمایەتی حاجی قادر، لە دایكم خاڵە و خاڵۆوانم
پووڕزای مەحموودی باوكمە و هەم دوو قەندیلەی كۆییانم
ئامۆزای باوكی زەهوەیە، هاو حەیات نووری چاوانم
(ڕەئووف)ێكم عەبدی خودا و خزمەتچی قاپی كۆیەمە
هەروەكوو باوكیشم فەرمووی، كۆیە نەسەبە و عینوانم
(غەمبار، ٢٠٢١، ١٧٨)

دیارە (نالی)یش لەو بەهرە و خەڵاتەی ماڵی خادم السجادە بێبەش نەبووە، بەڵكوو لە هەمووان زیاتری پێ بڕاوە، بۆیە زمانی حاڵی تەعزیم و سوپاسگوزاری بە پارچەیەك بە ناوونیشانی (ئەی شاهی من، ئەی خادیمی سوجادە) هاتووەتە گۆ و ئەگەر خوا یار بێت و تەمەن باقی بێت، لە پاڵ زۆر شتی تازەدا چاومان بەو تێكستە شیعرییە نایابەش ڕووناك دەبێتەوە. (٤)

ڕەنگە لێرەدا بەو خاڵە گەیشتبینەوە كە لە سەرەتادا وەك گریمانە هێنامانەوە و دەستمان پێكرد و پوختەكەی ئەوەبوو؛ كە مێژوو لە كۆن و لە تازەدا نەك هەر غەدری لەم بنەماڵەیە كردووە!، بەڵكوو وەك بڵێیت بە دەستی ئەنقەست پەردەیەكی تاریك بە ڕوویاندا دادراوەتەوە و لە ئاست پێشینە و مێژووی پڕشنگداریان بێ دەنگی هەڵبژێردراوە.

خودا خێری برای ڕووناكبیر و ماندوویی نەناس (عەبدوڵڵا زەنگەنە) بنووسێت، كە بە چاپ و بڵاوكردنەوەی (دیوانی زەینەب خان) پووڕەی هەنگ و زەردەواڵەی لە ناوەندی ئەدەب و ڕۆشنبیریی كوردیدا وروووژاند و هەرایەكی بەرپاكرد بە خێری زانست و لێكۆڵینەوەی مێژوویی گەڕاوەتەوە و تا ئێستاش هەر بەردەوامە. (عوبێد، ٢٠٢١، ١٣).

پەراوێزەكان:

٤- هاوڕێمان د. هێمن عومەر خۆشناو نالی ناسی ورد و تێكۆشەر، زانیاری تازە و نوێی لەو بارەوە لەبەر دەستە و ئەو تێكستە شیعرییەی (نالی)شی لە ئەرشیڤخانەكانی ئیستەنبوڵ بە دەستهێناوە، بەو هیوایەی بەم زوانە چاوی تامەزرۆیانی ئەو بوارەی پێ ڕۆشن بكاتەوە.

سەرچاوەكان:

١- تۆفیق، د. زرار سدیق، ٢٠٢١، لەبارەی مێژوو و كولتووری كوردییەوە، دەزگای ڕۆشنبیری جەمال عیرفان، سلێمانی.

٢- جاف، خالید عەلی، ٢٠٢٣، لە زاری بەڵگەنامەكانەوە، ب٤، (هێشتا چاپ نەكراوە).

٣- حەسەن، د. مەولود ئیبراهیم، ٢٠١٢، ئایا ... حاجی قادری كۆیی نالی شارەزووری دیوە؟ لە گۆڤاری ئەكادیمیای كوردی، ژمارە (٢٣)، هەولێر.

٤- خادم السجاده، علي، ١٩٣٧، تاريخ السجاده النبوية، طبعت بمطبعة الحداد بالموصل.

٥- سالار، سەلاح، ٢٠٢١، هێندێ زانیاریی نوێ سەبارەت بە نالی، گۆڤاری خاڵ، ژمارە (٣٤)، سلێمانی.

٦- سەید برایم، ڕەهبەر، گەنجینەیەكی شاراوە (مەلا ڕەئووف خادم سوجادە)، ٢٠٢٣، چاپخانەی ڕۆژهەڵات، هەولێر.

٧- عەلائەددین، عەبدولخالق، ٢٠١٩، دڵدار، بیرمەند و شاعیری شۆڕشگێڕی كورد، چ٢، چاپخانەی زانكۆی سەلاحەددین، هەولێر.

٨- عوبێد، د. ئازاد، ٢٠٢١، دیسان کچە کورد، ڕۆژنامەی خەبات، ژمارە (٦١٨٦)، هەولێر.

٩- غەمبار، د. کەمال، ٢٠٢١، دیوانی ڕەئووف، چاپخانەی فێربوون، هەولێر.

١٠- فەتاح بەگی جاف، کەریم بەگی، ١٩٩٥، تەئریخی جاف، چاپی یەکەم، چاپخانەی ؟، بەغدا.

١١ - القرداغي، محمد علي، ٢٠٠٧، هوية كركوك الثقافية والادارية، دار ئاراس للطباعة والنشر، اربيل.

١٢- کرمانج، تاهیر، ٢٠٢١، دیدارێکی زێڕین و مێژوویی لەگەڵ هونەرمەندی گەل مامۆستا (تاهیر تۆفیق)، گۆڤاری (کەکۆن)، ژمارە (٦٥)، کۆیە.

١٣- مدرس، مەلا عبدالکریمی، ١٩٧٩، یادی مەردان، ب١، چاپخانەی کۆڕی زانیاری عیراق، بەغدا.

١٤- مدرس، مەلا عبدالکریمی، ١٩٨٤، بنەماڵەی زانیاران، چاپی یەکەم، چاپخانەی شەفیق، بەغدا.

١٥- موفتی، عوسمان ڕەشاد، ٢٠٢١، زەینەب خان و چەند بیرەوەرییەک، خانەی موکریانی بۆ چاپ و بڵاوکردنەوە، هەولێر.

١٦- میران، سەردار حەمید میران و کەریم مستەفا شارەزا، ١٩٨٦، دیوانی حاجی قادر کۆیی، ئەمینداریێتی ڕۆشنبیری و لاوان، هەولێر.

پاشکۆ:

سەرجەلەنامەی دەستاودەستکردنی بەرماڵی پیرۆزی پیغەمبەر (د.خ):

چەند سەرنج وتێبینی لە بارەی خشتە و زنجیرەی ئەم سەرجەلەنامەیەوە:

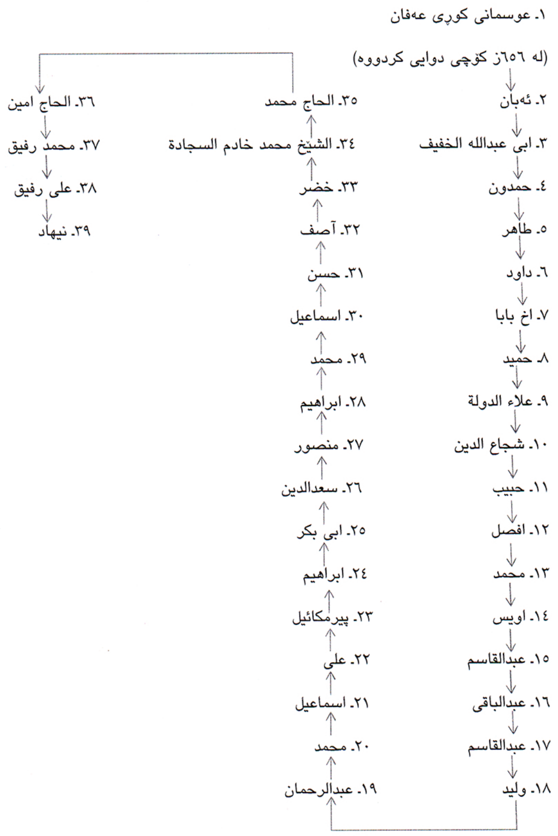

١- لەسەرەتا و دەستپێکی زنجیرەکەوە، واتە لە حەزرەتی عوسمان کوڕی عەفانەوە تا دەگات بە نەوەی ژمارە (١٧) (عەبدولقاسمی دووەم، کە لە ساڵی ٩٩٤ک/ ١٥٨٥ز) کۆچی دوایی کردووە، مەلا ئەبووبەکری موسەنیف هێناویەتی و لە سیپارەیەکدا زنجیرەکە بە ناوی (صحیفة ابي بکر) تۆمارکراوە. ناوبراو لە کۆتایی سیپارەکەیدا نووسیویەتی؛ ئەم سیپارەیە بە یارمەتی یەزدانی مەزن تەواو بوو، ئەوەی تێیدا هاتووە متمانەی پێ بکە، چونکێ لە لایەنی بەندەوە سەلمێنراوە و ڕاستودروستە. منی داماو ئەبووبەکری کوڕی هیدایەتوڵڵای حوسەینی، خودا لە من و لە هەموو موسوڵمانان خۆش بێت، ئامین سپاس و ستایش بۆ یەزدانی مەزن. مۆر

شانازی ئەم زنجیرەیەم
لە شاهی ویلایەتەوە بۆ ماوەتەوە
بە پشت بەستن بە خودا لە لایەن
ئەبووبەکری هیدایەتەوە.

هەروەها لە وتارەکەی (د. زرار سیدیق)یشدا، وەک لە پەراوێزی ژمارە (١)دا ئاماژەی بۆ کراوە، جارێکی دیکە لە سەردەمی پیرمیکائیلی دەودانیدا (سەدەی چواردەی زایینی) ڕاستی و دروستی ئەم سەرجەلەنامەیە سەلمێنراوەتەوە. پێویستە پەنجە بۆ ئەو مەسەلەیەش ڕابکێشرێت کە ئەم زنجیرەیەی لێرەدا تۆمارکراوە لە نەوەکانی ژمارە (٢١، ٢٢، ٢٣، ٢٤)دا لەگەڵ ئەوەی لە وتارەکەی (پ.د. زرار سدیق)دا هاتووە، جیاوازی هەیە.

٢- ئەم زنجیرەیە لە دوو سەرچاوەدا هاتووە، یەکیان نامیلکەکەی (عەلی ڕەفیقەفەندی)یە بە ناوونیشانی (تاريخ السجادة النبوية) وەک لە لیستی سەرچاوەکاندا ئاماژەی بۆ کراوە. دووەمیان کتێبی (بنەماڵەی زانیاران) لە نووسینی مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس. پێ دەچێت سەرچاوەی مامۆستا مودەڕیسیش هەر نامیلکەکەی عەلی ڕەفیقەفەندی بێت، هەروەها دەڵێت بەخۆم چاوم بەو سەنەدو بەڵگەنامە و دۆکیومێنتانە کەوتووە کە بنەڕەت و دەستاودەستکردنی بەرماڵەکە دەسەلمێنێت.

٣- مەرج نییە هەموو جار بەرماڵەکە بەپێی زنجیرەکە پشتاوپشت دەستاودەستی کردبێت، واتە وەنەبێ هەمیشە لە باوکەوە بۆ کوڕ و نەوە هاتبێت. وا هەیە لە برای گەورەوە گوێزراوەتەوە بۆ برای بچووک و ئەوجا گوێزراوەتەوە بۆ کوڕی یەکێکیان، بۆ نموونە: ئەوانەی لە ژمارەکانی (٢٤، ٢٥، ٢٦)دا ناویان هاتووە، واتە (ئیبراهیم و ئەبی بەکر و سەعدەددین) هەرسێکیان برابوون و کوڕانی پیرمیکائیل بوون، بەرماڵەکە یەک بە دوای یەکدا کەوتووەتە لایان، ئەوجا گەیشتووەتە ژمارە (٢٧. مەنسوور)ی نەوەی پیرمیکائیل.